

V *Naših razgledih* se je dne 24. februarja 1962 oglasil k besedi Matjaž Kmecl in je v članku *Diletantizem univerzitetnih skript* na kratko ocenil in odklonil avtorizirana skripta o slovenski književnosti, ki jih je bil lani za novosadske slušatelje jugoslovanskih literatur »napisal in izdal« univ. prof. dr. Rudolf Kolarič. Svojo negativno oceno je podprl s številnimi stvarnimi in po našem skromnem mnenju zelo prepričljivimi navedbami in dokazi in nam, ki ne študiramo slovenske literature na novosadski univerzi in ki tudi sicer nismo ravno izvedenci v literarnozgodovinski stroki, se je zdelo, da je vse lepo in prav in da je Kmecl, s tem ko je ocenil Kolaričeva skripta, opravil potrebno in koristno delo.

Toda pisec ocene, Matjaž Kmecl, očitno ne deli tega mnenja z nami. »Nekoliko čudno se mi zdi,« tako pravi, »da je stvar doslej šla mimo tako imenovane slovenske kulturne javnosti in da nanjo nista reagirala niti tako občutljivo rahločutno seizmografa, kot sta ♂ in Zlatoust.«

Ne vemo sicer, kaj bo k tem malce pikrim besedam rekel Zlatoust. Najbrž ne bo preveč počaščen, ker ga je Kmecl tako nezasluženo degradiral in ga tako rekoč izenačil s tako malo uglednim začetnikom, »dečkom brez imena«, kakršen je ♂. Poleg tega ima Zlatoust, kolikor je nam znano, večje skrbi, kot pa so takale zanikrna šolska skripta, saj že nekaj let zelo meritorno vodi in usmerja celotno slovensko kulturno politiko, od literature do gledališča, od filma do likovne umetnosti, in s svojo zlato vago zanesljivo deli hvalo in grajo na vse strani, vsakomur natanko po njegovi zaslugi, brez slehernega osebnega interesa in brez najmanjše osebne prizadetosti.

Kar pa zadeva podpisanega ♂, se sicer resda ukvarja in ubada tudi s takimi in včasih še manj pomembnimi stvarmi, kot so literarnozgodovinska skripta, če mu to narekuje njegov tako imenovani šesti, moralični čut, vendar, kot je vsakomur očitno že na pogled, ne premore več kot eno samo želo, ki povrh niti ni zlato, in zato mu ni zameriti, če ni vselej vsemu kos. Saj je toliko stvari ne samo v Novem Sadu, ampak tudi doma, na Slovenskem, ki bi bile vredne, da jih ošine njegova ali pa katera druga puščica. Kako bi tedaj ne spregledal skript, ki je najbrž redkokdo na Slovenskem — razen seveda Kmecla — doslej vedel zanje.

Toda zdi se, da Kmecl nima nič kaj razumevanja za take polovične izgovore. Iz njegovega glasu ne drhti le ogorčenje, ampak tudi rahel sum, če ne celo obtožba, kakor da se godi tu nekaj nečednega in nedovoljenega, kakor da se hoče tu nekaj utajiti, zamolčati ali celo pretihotapiti. Kajti ♂ ni ničesar spregovoril o teh skriptih, čeprav bi jih moral poznati. »Nekoliko čudno«, ali ne? Vse kaže, da je sedel na njih in jih skrival, nemara jih je na tihem celo prebiral in se učil slovenske literature iz njih, zato da bi laže sejal njihove zmote med »tako imenovano slovensko javnost«. Čudno, ali ne? — Še dobro, da je dr. Kolarič svoja skripta avtoriziral, drugače bi se mu nemara celo »zdelo«, kakor da jih je napisal kar ♂ sam, in najbrž bi ga bilo potem težko prepričati o nasprotnem. (Zlatoust je seveda tega suma že vnaprej odrešen, ker se kot naš vodilni kulturni razsodnik načeloma ne izraža v znanstveni ali publicistični prozi, ampak izključno le v gala-verzih.)

S tem pa se Kmeclova jeza na nas še ni polegla in ohladila, ampak je celo za spoznanje narasla: »Da pa bi slovenska javnost kljub temu (se pravi, kljub

naši sumljivi molčečnosti —op. ♂) vsaj približno utegnila vedeti, kakšne slovenske literarne zgodovine se učijo srbski študentje...« nadaljuje Kmecl, »sem pač prevzel nase nehvaležno nalogo (podrčtal ♂), da (jo) o tem na kratko informiram...«

Pa je res nekoliko čudno, ali ne? Zdaj se mora pa navsezadnje mlad znanstvenik, literarni zgodovinar po poklicu, kar Matjaž Kmecl je, ukvarjati s takimi neprijetnimi, odioznimi in »nehvaležnimi« opravki in tako rekoč fizično preganjati vse mogoče »pomote in potvare za razne potrebe« iz slovenske literarne zgodovine! To sta delala rajna Kidrič in Prijatelj, ampak onadva sta bila pozitivista in s tem je že vse povedano! Kateri sodobni literarni zgodovinar, ki da kaj na svoj ugled in ki res živi za svojo stroko in od nje, se še sploh ukvarja s takim malovrednim početjem? Čudno! Zakaj pa imamo in vzdržujemo razne puščičarje in podobne pisune po slovenskih časopisih in revijah, če ne zato, da opravljajo take manj ugledne, nižje, tako rekoč hišne posle namesto nas? Zakaj jih imamo in čemu jih sploh prenašamo?

Zares: ali ni čudno? Ali ni nekaj sumljivo narobe v tej naši »tako imenovani slovenski kulturni javnosti«?

♂

LISTNICA UREDNIŠTVA

ODGOVOR¹

Ne more biti dvoma o tem, da kritika sme in mora biti tudi ostra, če to zahteva pravilna ocena stvari, ki je predmet kritike. V zadnjem času pa so nekateri gledališki poročevalci v dnevnem časopisju in v periodiki uvedli način pisanja, ki je po mojem mišljenju vsaj nespoštljiv.

V »Naši sodobnosti«, v prvi številki letošnjega letnika je Drago Šega pod rubriko »Gledališče« na strani 87 in naslednjih objavil članek pod naslovom »Igor Torkar, Svetloba sence«. Po svoji vsebini je sestavek kritika uprizoritve Torkarjevega dela v ljubljanski Drami.

Mislim, da je recenzent, po izvajanjih v zadnjem odstavku, od načelnega presojanja zdrknil na področje osebnega žela, ki je v naši publicistiki redko, je žaljivo in opravičuje vtis o subjektivnem hotenju žalitve.

Poglejmo najprej načela o odgovornosti človeka naše družbe, kakor jih pisec vidi in ki so izhodišče za njegovo retorično vprašanje ob koncu stavka: »Mislim, da gre pri tem vprašanju za odgovornost čisto drugačne in veliko obveznejše vrste, gre za umetniško in moralno odgovornost pred ustanovo, pred javnostjo in pred samim seboj tistih, ki jim je bilo kot umetnikom vodstvo umetniške ustanove zaupano. Ta odgovornost je zmeraj globoko osebna, neodsvojljiva in je ni mogoče obesiti kot suknjo na kolektivni obešalnik...«, ali »...strinjam se z vprašanjem odgovornosti, ki ga je prvi postavil Josip Vidmar in ki ga lahko samo umetniško nekvalificirana uradniška

¹ V zvezi z javno polemiko, ki se je bila sprožila ob uprizoritvi Torkarjevega dela *Svetloba sence* in ki je vanjo posegla tudi recenzija tega dela v *Naši sodobnosti*, nam je bivši ravnatelj Drame Slavko Jan preko svojega pravnega zastopnika poslal odgovor, ki ga tu — neokrnjenega in nespremenjenega — priobčujemo. — *Uredništvo*.